18/02/2023

Φιλολογική Ημερίδα Τιμής στον Ακαδημαϊκό Χριστόφορο Χαραλαμπάκη

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Φιλολογική ημερίδα και συνεστίαση, διοργάνωσε το Ευρωπαϊκό Κέντρο Τέχνης (EUARCE) στην Παιανία, προς τιμήν της εκλογής του Καθηγητή Χριστόφορου Χαραλαμπάκη στην Έδρα Γλωσσολογίας της Ακαδημίας Αθηνών.

Την ημερίδα χαιρέτησαν ο Δήμαρχος Παιανίας **Ισίδωρος Μάδης**, ο Πρέσβης ε.τ. –μεταφραστής λογοτεχνίας **Δημήτρης Ηλιόπουλος**, ο Πρόεδρος του Μουσείου της Πόλεως των Αθηνών **Αντώνης Βογιατζής**, ο γνωστός λαογράφος **Γιάννης Πρόφης** και μίλησε ο ποιητής **Ευάγγελος Ανδρέου** για την σημαντική παρουσία στα γράμματα και την ακριβή σημασία της ακαδημαϊκής αναγόρευσης του τιμώμενου Καθηγητή σημειώνοντας με νόημα ότι «*παρόμοιες επιλογές από πλευράς των επιστημονικών ιδρυμάτων προσθέτουν και στα ίδια αντάξια της αποστολής τους φήμη και κύρος*».

Ο Πρέσβης Δημήτρης Ηλιόπουλος, ο λαογράφος Γιάννης Πρόφης, ο δήμαρχος Παιανίας Ισίδωρος Μάδης και η ζωγράφος Αμαλία (Παρασκευοπούλου)

Στη συνέχεια, ο κ. Χαραλαμπάκης, αφού ευχαρίστησε το Διοικητικό Συμβούλιο του Ευρωπαϊκού Κέντρου Τέχνης και την ομήγυρη των παριστάμενων, αναφέρθηκε με τη σεμνότητα που χαρακτηρίζει τους γνήσιους πνευματικούς ανθρώπους, στην επιστημονική πορεία και διακονία του, τόσο στον καθαρώς ερευνητικό τομέα της Γλωσσολογίας όσο και στην εκπαιδευτική-παιδαγωγική του διαδρομή μέσα στους πανεπιστημιακούς χώρους της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Ο νέος ακαδημαϊκός πρόσφερε στη Βιβλιοθήκη του Ευρωπαϊκού Κέντρου Τέχνης μια σειρά επιστημονικών βιβλίων του, την έκδοση του «**Εργο-βιογραφικού Υπομνήματός**» του καθώς και το μνημειώδες λεξικογραφικό πόνημά του « **Χρηστικό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας**», που εξέδωσε η Ακαδημία Αθηνών.

Χρηστικό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας

Μια κριτική προσέγγιση του Ευάγγελου Ανδρέου στα «Αιολικά Γράμματα» (2015)

«Έγινε κι αυτό. Και σοφή η σκέψη που προκάλεσε το πνευματικό γέννημα. Στα περιττά της εποχής, ιδού και το απαραίτητο. Όχι το (κατ)αναλώσιμο. Το επακριβώς χρηστικό. Άρα, το πνευματικώς υπεύθυνο. Μοιάζει – και είναι- μια

αντινομία μέσα στον επικαιρικό ορυμαγδό των εκδόσεων, από τις οποίες εν τέλει ωφελείται κυρίως ο τυπογράφος και ο χαρτέμπορος! Δεν είμαι βέβαιος – αν κρίνω και από ένα σχετικό δημοσίευμα της άλλοτε σοβαρής «Καθημερινής» – ότι ακόμα και σχετικοί με το αντικείμενο γνωρίζουν επαρκώς τι σημαίνει λεξικογραφία, ιδίως αυτή που αφορά στη γλώσσα.

Το λεξικό δεν είναι ένα λαϊκό ανάγνωσμα. Ένα εκδρομικό συνοδευτικό. Ένα βιβλίο για την εσπερινή χαλάρωση. Δεν αποτείνεται στην επιθυμία για την ψυχωφελή πλήρωση του ελεύθερου χρόνου. Δεν είναι το αποκύημα δημιουργικής -ή μη- φαντασίας, ούτε έργον προσωπικών επιλογών από το λειμώνα των αισθήσεων και των βιωμάτων.

Είναι «όργανον» για την είσδυση στη γνώση, διότι είναι κιβωτός καταγραφής εννοιών οι οποίες εκφέρονται λόγω και διατυπώνονται γράμμασι, αποδίδοντας τη λειτουργία της συνεννόησης μέσα στο αέναον της κοινωνικής συναναστροφής, ιδιαίτερα εκείνης των νεώτερων και σύγχρονων γενεών, που παράγει σωρεία νεολογισμών συχνά με εντυπωσιακή ακριβολογία, αλλά και γλωσσικό χιούμορ.

Στο σημείο αυτό συναντώ το Χρηστικό Λεξικό, που μόλις εκδόθηκε από την Ακαδημία Αθηνών, με επιμέλεια της σύνταξής του από τον καθηγητή Χριστόφορο Χαραλαμπάκη, επιστήμονα καταξιωμένο, επί μακρόν πεπαιδευμένο, πολυγραφότατο και πνευματικό λειτουργό, πεισματικά αρνούμενο τις φιλοφρονήσεις του γλίσχρου συστήματος παραγωγής διαττόντων «αστέρων» και προκλητικών «δημοσίων σχέσεων».

Ολόκληρο το πόνημα – ογκοβαρές, αλλ’ αισθητικά ανάλαφρο και χαρίεν – αποτελεί έναν διαυγή καθρέφτη του νεοελληνικού γλωσσικού πλούτου, με ευσύνοπτη γραμματική γνωριμία, με παράθεση της συλλαβικής εικόνας και της καταγωγής κάθε λέξης, με αναφορά στη δια βίου χρήση της και με χαρακτηριστικές παραδειγματικές παραθέσεις, που καθιστούν την ανάγνωση όχι μόνον γνωστικά επωφελή, αλλά και τερπνή εις τρόπον ώστε το καθιερωμένο τυπικό λεξικογραφικό εργαλείο να μετουσιώνεται σε παράμετρο βίβλο ιστορικού, λαογραφικού και κοινωνιολογικού, ακόμα δε και με στενά κατ᾽επιστήμην και τέχνην συνδεομένου, ενδιαφέροντος.

Έκπληξη, περαιτέρω, προκαλεί η επιμελής, σχεδόν εξονυχιστική, καταγραφή και ερμηνεία των νεωστί εμφανισμένων και κατά κόρον χρησιμοποιουμένων λέξεων, πλήθος των οποίων έχει ήδη προ πολλού ανιχνευθεί και στη σύγχρονη λογοτεχνία, γενικώτερα στην κάθε μορφής κειμενοποιΐα, στους στίχους των τραγουδιών, κ.λ.π., κ.λ.π. Ένα άλλο πλήθος λέξεων της νεοελληνικής καθημερινότητας προέκυψε από την «εισβολή» της τεχνολογίας και δη της ψηφιακής στη ζωή και στην πολιτεία των ανθρώπων και «πολιτογραφήθηκαν» στη γλώσσα.

Οι «καθαρόγλωσσοι» δεν πρέπει να λησμονούν ότι η ζωντανή γλώσσα υπόκειται και αυτή στο νόμο του δούναι και λαβείν. Αυτή η «δοσοληψία» μάλιστα κατ᾽ ουδένα τρόπο συνιστά απώλεια της ιστορικής γραμματολογικής γλωσσικής αυταξίας. Αντίθετα συνιστά εμπλουτισμό, αιτιολογούμενο από την υπέρτερη πολιτισμολογική αρχή της επικοινωνίας και της προσαρμογής, που δεν άγεται πάνω στο συρμό εθνοληπτικά δομημένων σκοπιμοτήτων και λοιπών αφοσιώσεων σε μονολιθικά πρότυπα τάχατες πνευματικού βίου.

Με επίγνωση μιάς τέτοιας πραγματικής -γιατί όχι και ιδεώδους; – φιλοσοφίας, παρατηρώ πως κινήθηκε ο λεξικογράφος Χαραλαμπάκης, διαρρηγνύοντας τις κελεύθους των φιλολόγων της «συντηρητικής» επιστήμης και κοινωνίας, χωρίς κάτι τέτοιο να σημαίνει απαραίτητα και εκτροπή από αυτές. Ίσα – ίσα. Η κατά κατηγορίες σπονδύλωση της λεξικογραφικής έρευνας και η προώθηση της μελέτης κάθε φιλολογικής μεθοδολογικής υπόθεσης, ανάγνωθι: συγκεκριμένου λεκτικού στοιχείου μέχρι και σήμερα, αποδεικνύει απαλλαγή του λεξικογράφου από «καθωσπρεπίστικες» δεσμεύσεις και «ηθικίστικους» περιορισμούς, που άλλως δεν θα επέτρεπαν την καταγραφή της λέξης «γαμησιάτικα» ή «πούστρα» παρ’ όλη την κυριαρχία τους στην καθ᾽ ημέραν νεοελληνική φρασεολογία.

Κάπου, διάβασα πως το λεξικό λόγω του βάρους του είναι δύσχρηστο! Θεέ και Κύριε! Το καταλαβαίνω. Από καιρό ζούμε στην εποχή της … τσέπης! Βιβλία «τσέπης», τηλέφωνα «τσέπης» … Το λεξικό, το όποιο λεξικό, δεν αξιολογείται με τέτοιου είδους κριτήρια, διότι από τη φύση της λειτουργικότητάς του, αποτελεί σχεδόν αποκλειστικά όργανο εργαστηρίου. Δεν είναι μεταφερόμενο είδος. Δεν χρησιμοποιείται στα χέρια και στα γόνατα. Θέλει τραπέζι. Το άνοιγμα ενός λεξικού είναι σαν το άνοιγμα ενός περιβολιού. Δεν το κουβαλάς.

Κι άλλα ήθελα να γράψω. Πάντα με κυνηγάει το «λακωνίζειν» και η διακριτικότητα να μη παραβιάζω το χώρο που μου προσφέρει το περιοδικό. Άλλωστε, για ένα λεξικό – μαμούθ με 120.000 / 75.000 λήμματα, τι παραπάνω να ‘πείς. Σε υπερακοντίζει…».